

Şu “Kültürel Hegemonya” Meselesi: Takıntılar Arasında Salınan Sağ ve Sol

Kimi kavramların istimlak edilmesini, hatta gasbedilmesini ve bunun olağanlaşmasını takip etmek, Türkiye'nin içinde bulunduğu entelektüel krizin şeceresine ulaşmak demek biraz da...

Kültür, Barış, Demokrasi, Hukuk...

Zihin haritalarını şekillendiren böylesi asli kavramlara içerik kazandırma mücadelesinde vuku bulan krizin bana kalırsa üç boyutu var:

İlk boyut, genel olarak sağın, özelde ise AK Parti iktidarının kültürel alanda hegemonyanın gelişmemesi yönündeki, sitem içeren o saptaması...

İkinci boyut, sol/sosyalist kesimin iktidarın bu saptamasından ve görece başarısızlığından duyduğu, sayesinde de siyasi olarak zayıflığını kolaylıkla göz ardı ettiği o hoşnutluk...

Krizin gerilimleri ise üçüncü boyutta şekilleniyor.

Üçüncü boyut, söz konusu sitem ve hoşnutluğun açığa çıkma biçimlerini içeriyor. Sitem, kimi entelektüel kesimler tarafından anti-entelektüalizmi bayrak edinmeye, siyasi üstünlük üzerinden anti-entelektüalizmi kurgulamaya kadar bayağı yöntemlere başvurabiliyor.

Hoşnutluk ise giderek bir özeleştirme yokluğuna, kavrayış eksikliğini gündeme getiren alay ve küçümsemelere dönüşen görme ve duyma biçimlerine hapis bir zihniyeti görünür kılabilir.

Tanıl Bora bu iki hususa, konuyla ilgili yazılarında sıklıkla [değiniyor](#).

Fakat göz ardı ettiği ya da değinmediği husus, kültürel hegemonyanın keyfini sürenlerin giderek artan bir şekilde zuhur eden kavrayış eksikliği...

Kanzi, Sen Ne Ayaksın!

Kavramlar, görme ve duyma biçimleridir. Bize olgulara dair bir tahayyül, bir duyum kazandırır.

Dolayısıyla kavramsal mücadele, bir zihniyet olgunluğuna, düşünsel özgüvene işaret eder. Çünkü bir kavram inşa ettiğinizde ya da ona yeni bir içerik kazandırdığınızda, kavramı teşkil eden düşünsel, tarihsel ve toplumsal bileşenleri birbirinden ayırmazcasına kurgulamanız gerekir.

Bu kurgunun somut gerçeklikle olan ilişkisi onun düşünsel onurunu ifade etmesinin yanında, kültürel hegemonya denen olgunun da belkemiğini teşkil eder.

Bir olguyu ya da olgusal diziyi kavramsallaştırdığınızda ona yönelik bir görme ve duyma biçimi ortaya koyduğunuz gibi onu tutarlı bir düşüncenin uzantısı kılarırsınız. Entelektüel boyutta itiraz zayıflığı vuku bulduğunda ise bu durum kavramları gasbetmeye dönüşür. Bu açıdan kavramsal gasp sahiplerinin rolü ikincildir.

Asıl sorun, bu gasbı mümkün kılan entelektüel kriz ortamıdır.

Genel itibarıyla sağ ve sol düşüncenin kapıldığı yapıp etme ve söyleme biçimlerinin bir tür üstünlük kompleksi içinde şekillenmesi olarak tanımlayabileceğim bu kriz her iki kesimi de söylemsel bir tekrara, zihinsel bir durgunluğa hapsetme potansiyeline sahip...

Kanzi göstergelerine kadar düşmüş sol düşünce ile Batı vesayeti korkusuna gereksiz yere, biraz da tembelliği ile kapılmış sağ düşüncenin hali de bu yüzdendir.

Sağ Düşüncenin Yapamadıkları: Batı Vesayeti Takıntısı

Sağ düşüncenin temel krizi, somut düzeyde bulduğu karşılığı entelektüel bir dile tercüme etmedeki kapasite problemine dayanır. Başka bir ifadeyle, siyasi zaferlerin yol açtığı düşünsel bir patinaj hali sağın hem düşünsel potansiyeline haksızlık ediyor hem de bu potansiyeli duyulur kılacak kaynakların heba edilmesine yol açıyor.

Biraz somutlaştırırsak düşüncenin sağ, Erken Cumhuriyet döneminin ya da sol entelijansiyanın açıklarını aramaktan fazlasını yapabilmelidir.

“Ben zaten haklıyım!” zihniyetinin düşünceye, kültürel gelişime verebileceği bir şey yok.

Sen, ben, bizim oğlanın okuduğu dergiler, geçmişe bağlılık adına entelektüel derinliği büyük oranda göz ardı ederken salt biçimsel bir kaygıyı taşıyan eserler heba edilmiş kaynakların gözden kaçamayacak örneklerini işaret ediyor. İktidarın, bu konudaki sitemine hak vermemek elde değil, bu açıdan.

Siyasi zaferin entelektüel boyutunun ne yazık ki siyasal görkemini fazlasıyla gerisinde kaldığını vurgulamamız gerekiyor.

Bana kalırsa sağ düşüncenin temel problemi, Batı düşüncesini bütünüyle bir vesayet imajına hapsetmesi...

Kabaca belirtiyorum, Michel Foucault üzerine konuşamayan bir sağ, düşünsel olarak kalıplara sıkışıp biçimsel bir üstünlük girdabına kapılma riskiyle karşı karşıyadır. Foucault örneği sadece bir imge, sorun kimi kavramların Batılı içeriklerinin göz ardı edilmesi ya da sadece Batı orijinli olduğu için üzerine düşünmenin gereksiz olduğu bir boşluğa atılması...

Kimi yorumların [değindiği](#) “kültürel vesayetin/hegemonyanın da demokratikleştirilmesi” ancak bu gereksizliğin ilgası ile mümkün...

Çünkü kabul edin etmeyin, daha önce de belirttiğim gibi, “Doğuluyum/Şarklıyım” derken bile Batılı bir kavramla konuşuruz. Bizi “Doğulu” gören Batı’dır. Analitik kavramlarımız Batı’dan gelmiş, evrenselleşmiştir. Bu evrenselliğin uğrağı olmak, Batılı kavramları eleştirel bir düzeye getirmek sağ düşüncenin asli iş yapma biçimi olmalıdır.

Solun “Devlet” Kompleksi: Mecbur Kaldığı Yabancılıktan Keyif Alan Düşünce

Slavoj Žižek, sol düşüncenin “doğru siyaset” hususunda devlete yönelik bir mesafe takıntısına kapıldığına vurgu yapar.

Benzer şekilde Türkiye’de de sol düşüncenin en önemli handikabı devlet mefhumuna yönelik kırılmaz önyargısı... Sağ taraftaki “Batı” kompleksi solda ciddi oranda bir devlet kompleksinde karşılık buluyor.

Bu kompleks, yine Žižek’in satırlarında da rastladığımız “muhalefetçilik” oyunuyla yetinen sol düşünceyi besliyor.

Bir etki yaratıp yaratmama derdinden uzak şekilde, kendi reklamını yapmakla yetinmeyi ifade eden Adornoesk mefhum “sözde-etkinliğin” örneği, muhalefetçilik...

Bizdeki adı kültürel hegemonya, biraz da...

Sol düşüncenin “devlet”, “millet” gibi mefhumlara, sokağa yönelik yabancılığı ve siyasi dinamizmini kimlik politikalarında bulan tükenmişliği pek çok kez bir küçümsemeye açığa çıkar.

“Kültürel hegemonya”nın keyfini sürmenin verdiği keyiften türeyen bu küçümseme giderek kalıcılaşan zihinsel bir hataya dönüşebilir.

Coşkuyla “Burası artık üniversite değil” diyebilmek bu durumun sonucu değil midir? “Boğaziçi”ni savunmak/güzellemek için “Bozok”u küçümsemeye ihtiyaç duymak da...

Ya da siyasal angajmanla sosyal/siyasal teoriyi, hatta sosyal bilimi karıştırmak, kalıtsallaşmış bir hatanın göstergesi değil midir?

Entelektüel Bir Yenilenme

Kendi doğrularının keyfini süren iki kesim, belli oranda bu keyfi ve onların kaynağı haline gelen “doğruları” takıntı haline getirme eğiliminde...

Siyasi üçüncü yolun, entelektüel üçüncü yoldan geçtiğini vurgulamamız gerek. Aksi takdirde, kavramsal zeminde sürmesi gereken mücadele, haklılık gürültülerinin içinde polemiklere dönüşür.

Sağ düşüncenin, kendi haklılığının konforunda karşısındakini “hain” ya da haksız ilan etmekten fazlasına ihtiyacı var. Sol düşüncenin de sürdüğü kavramsal keyfin miskinliğinden kurtulup giderek ondan ibaret olmaya başladığı küçümseme edalarından farklı bir yüze...

Ne sokağa yabancı ne de entelektüel derinlikten yoksun... Bu yöndeki bir entelektüel yenilenme, karşısındakinin zayıflığından beslenen bir estetik operasyondan fazlası olmak zorundadır.

Adem Yılmaz, "Şu “Kültürel Hegemonya” Meselesi: Takıntılar Arasında Salınan Sağ ve Sol"

<https://www.fikirtepedi.com/siyaset/su-kulturel-hegemonya-meselesi-takintilar-arasinda-salinan-sag-ve-sol/>

(Yayın Tarihi: 20 Mayıs 2024).